

Leo Trotskij

Industrins och folkhushållets utveckling i dess helhet

De politiska strateger som, spottades i strömriktningen, de facto vill nollställa 14:e kongressens resolution om industrialisering, brukar vanligtvis kalla alla som vill förverkliga samma resolution för ”superindustrialister”.

Den källborgerliga och opportunistiska inställningen till industrialiseringen kommer klarast till uttryck i påståenden sådana som ”även om det sker med sköldpaddssteg kommer vi att nå socialismen” (Bucharin), ”tempot i vår industriella utveckling är helt *tillfredsställande*” (Bucharin, Stalin) min. osv. Dessa påståenden måste helt enkelt ställas i kontrast till varubristen, obalansen mellan detalj- och partihandelspriserna och de växande disproportionerna.

Vi har nu tillgång till den första seriösa beräkningen i ett långtidsperspektiv på relationen mellan industrin och folkhushållet i helhet, från budgetåret 1925-1926 och fram till 1929-1930. Under ett och ett halvt år har man i Särskilda sammankomsten för förnyelse av det fasta kapitalet (OSVOK) gjort beräkningar kring frågan om det fasta kapitalet i den statliga industrin. I detta arbete har våra bästa tekniker, företagsledare, ekonomer, statistiker o.a. experter deltagit. De erhållna resultaten är givetvis bara en första grovskiss. *Men dessa uppgifter är ändå de bästa, mest seriösa och objektiva uppgifter som vi f.n. kan uppbringa.* Vad kan vi då lära av uppgifterna? Jag ska här bara nämna de viktigaste slutsatserna.

Att mäta dynamiken i en industriell utveckling sker bäst genom att mäta konsumtionen av industrivaror per capita. Om vi värderar industrivarorna i nu löpande priser, alltså budgetåret 1925-1926, får vi fram att konsumtionen av industrivaror före kriget (1913 – inklusive vodka) var 47 rubel per capita och i år 25 rubel. Enligt de långtidsplaner som utarbetats av Högsta folkhushållningsrådets särskilda sammankomst, kommer konsumtionen av industrivaror per capita att öka till 44 rubel 1929-1930, dvs vi *när inte ens då fram till förkrigsnivån.*

Det här femårsperspektivet, som utarbetats i Högsta folkhushållningsrådets innersta kretsar och fortfarande inte är officiellt, kommer utan tvivel att utsättas för nedskärningskrav i Gosplan, Arbets- och försvarsrådet osv, eftersom det kräver kapitalinvesteringar och överhuvudtaget en finansiering som är bra mycket större än som föresvävats ledande partiorgan och ekonomiska organ. Men innan vi tar itu med den sidan av frågan ska vi lite närmare granska de framtidsutsikter för industrins utveckling, som lovar oss att vi först vid utgången av det femte året kommer att närma oss 1913 års konsumtion av industrivaror per capita.

Enligt preliminära beräkningar ska jordbruket komma upp i 106 procent av förkrigsnivån. Till det behöver fogas, att bondejordbruket enligt allmänt vedertagna beräkningar och tack vare oktoberrevolutionen, varje år gör en vinst på 500 miljoner rubel genom sänkta jordarrenden och skatter – och följaktligen också ökar sin köpkraft med samma summa. På fem år blir detta 2,5 miljarder rubel. Vi har som ni vet en varubrist idag, men med det här perspektivet för ögonen kommer varubristen hela tiden bara att förvärras och bli mycket akutare.

Jämsides med normerna för konsumtionen per capita kan vi ta ett annat och minst lika viktigt kriterium. Om landets industrialisering gör eller inte gör framsteg framgår också av, i vilken mån de branscher som framställer *produktionsmedel* ökar sin specifika vikt inom den totala ekonomin. Industriproduktionens andel av konsumtionen av industriprodukter uppgick till 56 procent 1913, medan den privata konsumtionen var 44 procent. Enligt OSVOKs femåriga program kommer den privata konsumtionen av industriprodukter att uppgå till 54 procent 1930 och industrins konsumtion till 46 procent samma år. Förskjutningen är så pass liten att vi inte ens något snär kan säga vad dessa siffror kommer att betyda. Men man kan göra

bedömningen, att OSVOKs femåriga program *faktiskt inte innebär några framsteg vad gäller landets fortsatta industrialisering*. Enbart detta säger oss, att hela denna långtidsplan är i minimalaste laget.

Vi kan ta ett tredje, inte mindre viktigt kriterium. Jag behöver knappast förklara här hur viktigt det är för oss, att industriproletariatet växer. Vad är då framtidsutsikterna på det området enligt OSVOKs program? Jo, mycket minimala: Under fem år ska industriproletariatet växa med en halv miljon, dvs i genomsnitt med 100 000 personer per år. I praktiken betyder detta att *proletariatets specifika vikt* inom landets totala befolkning *minskar*.

Sådant är alltså det femåriga program som OSVOK utarbetat på uppdrag av Högsta folkhushållningsrådets presidium. Emellertid bör man inte tro, att ett förverkligande av detta synnerligen återhållsamma program, som lovar oss att förkrigstidens industrin kommer att nås först 1929-1930, skulle så att säga vara garanterat av sig själv. Tvärtom är det så, att programmet inte bara saknar denna garanti, utan också att det med nuvarande inställning till frågorna *inte kan garanteras*. För att kunna uppnå förkrigstidens blygsamma konsumtionsnormer måste hela industriproduktionen under fem år (1925-1930) – på grund av befolkningsökningen – *fördubblas* och den statliga industrins produktion t.o.m. öka med 114 procent. Det fasta kapital som vi ärvde från bourgeoisie, kommer under det närmaste året att i princip vara förbrukat och det betyder, att en fördubbling av produktionen kräver för vårt vidkommande enorma kapitalinvesteringar, samtidigt som dessa stora satsningar bara leder till en obetydlig konsumtionsökning, eftersom vår befolkning ökar mycket snabbt.

För att kunna förverkliga ovan angivna miserabla program tvingas staten inte bara lämna företagsvinsterna tillbaka till industrin, utan dessutom årligen avsätta omkring 400 miljoner rubel till industrin.* För att som sig bör kunna uppskatta den siffran måste man hålla i minnet, att staten i sin budget för 1925-1926 – utöver att industrin återfick sina vinster – avsatte endast omkring 30 miljoner rubel för detta ändamål, dvs underlät att bevilja 370 miljoner rubel för det första året under denna femårsperiod. För att kunna realisera nämnda program måste alltså staten – utöver dessa årliga 400 miljoner rubel – också ge industrin de 370 miljoner den skulle ha fått i år, dvs ytterligare 90 miljoner per år under femårsperiodens återstående fyra år. Det betyder alltså att staten tvingas anslå 490 miljoner – nästan en halv miljard – per budgetår till industrin.

Dock är det så, att t.o.m. denna siffra är en grov underskattning. Den täcker bara den utvidgning av industrin som avser de näpnaste fem åren. Men vi måste ju kunna säkerställa industrins utvidgning även under de därpå följande fem åren. Därför måste kapitalinvesteringar göras i nya fabriker och verkstäder, nya gruvor och elkraftverk redan under nu löpande femårsperiod. Det betyder att statens genomsnittliga årliga investeringar i industrin under de närmaste fyra åren kommer att vara betydligt högre än 500 miljoner rubel per år. Samtidigt kommer kapitalkostnaderna att vida överstiga 500 miljoner rubel per år.

Ett sådant här program kräver naturligtvis en nödvändig import av utrustning och råvaror. Importsiffrorna kommer att vara betydligt mycket högre än allt vi hittills sett. Vi behöver dock inte uppehålla oss vid den sidan av frågan, eftersom det bara skulle komplicera hela frågeställningen.

Men försöker vi påvisa ovan nämnda budgetkrav så blir det strax ett oherrans liv om superindustrialism. Emellertid, som vi också ser här – dessa siffror kan bara närma oss förkrigstidens konsumtion av industrivaror per capita och kommer bara att betyda kronisk varubrist, skärpta disproportjoner och arbetslöshet,

---

* I denna summa (400 miljoner rubel) ingår inte statens utgifter för elektrifieringen och för krigsindustrin.

Dessutom: I de ovan nämnda beräkningarna kalkyleras med att de nominella arbetslönerna bara ska stiga med 5 procent för hela denna femårsperiod! Det torde vara fullkomligt klart, att den siffran är en monstruös underskattning. Varken arbetarklassen, dess stat eller dess parti kan acceptera den siffran. Men inte heller bönderna kan acceptera att de först 12 år efter oktoberrevolutionen kommer att uppnå förkrigstidens norm för konsumtion av industrivaror per capita. Det program som OSVOK ställt samman på uppdrag av Högsta folkhushållningsrådet för industrins utveckling under den närmaste femårsperioden, är knappast superindustriellt, utan helt klart minimalt för att inte säga miserabelt.

OSVOKs beräkningar utgår från: a) en uppenbar underskattning av arbetarnas och böndernas ökande privata konsumtionsbehov; b) en faktisk vägran att öka framställningen av produktionsmedel, dvs i praktiken en vägran att industrialisera landet; c) en uppenbart otillräcklig tillväxt av antalet sysselsatta industriproletärer (vilket betyder en ökande andel agrar överbefolkning och arbetslösa); d) en uppenbart otillräcklig sänkning av industrins produktionskostnader; e) en uppenbart otillfredsställande industriproduktion för att tillgodose behoven från jordbruk, transportsektor, försvar m.m. osv. Dessa beräkningar ignorerar än så länge behovet av att i tid förbereda industrins utveckling under den därpå följande femårsperioden (1930-1935). Dessa underskattande beräkningar gör att vi statsbudgeten måste anslå extra investeringsmedel på 500 miljoner samt 1,5 miljarder för kapitalkostnader per år, exklusive elektrifieringen och försvaret.

Vad ska vi då dra för slutsatser av detta?

- a) Vi måste upphöra med att avskärma oss från industrifrågorna med allmänna fraser och istället övergå till handling utifrån konkreta kalkyler.
- b) Vi måste inse, att det nuvarande tempot i den industriella utvecklingen helt klart och uppenbart är otillräckligt.
- c) Vi måste inse, att *smytjkan* inte hotas av att industrin springer i förväg, utan istället av att industrin riskerar hamna på efterkälken.
- d) Vi måste inse, att frågan om en riktig omfördelning av ekonomins ackumulerade medel är en central fråga för hela den statliga politiken och att den måste lösas – men inte enligt minsta motståndets lag – utan på så vis, att denna lösning kan säkerställa en systematisk och tydlig minskning av disproportionerna mellan industrin och jordbruket.
- e) Vi måste inse, att den nuvarande försiktiga och opportunistiska inställningen till industrins utveckling betyder, att differentieringen på landsbygden snabbt kommer att öka och att likaså den privatkapitalistiska ackumuleringen i städerna kommer att växa – med alla de politiska konsekvenser detta för med sig.
- f) Vi måste inse, att frågan om det industriella utvecklingstempot är en fråga om liv eller död för arbetarstaten.
- g) Vi måste upphöra med det lättsinniga svamlet om superindustrialisering och istället översätta resolutionen från 14:e partikongressen till siffrornas och de exakta direktivens språk, samt börja genomföra resolutionen i full utsträckning.

L. Trotskij

7 september 1926

Översättning (från ryska): Kjell Berglund mars 2001